

„Caravaggiótól Canelettóig” című kiállításról (Szépművészeti Múzeumban), a festőkről szerzett élmény Gregor Ica tollából

A 17. és a 18. századi itáliai festészet kiemelkedő művészegyéniségeit mutatja be a tárlat, ahol több mint 100 mester 140 remekműve van kiállítva. A legtöbb művel, szám szerint kilenccel, a korszak kiemelkedő festőgéniusza, Caravaggio szerepel a kiállításon.

Fantasztikus gyönyörű és óriási anyag, remekművek sokasága. Többször kell neki futni, hogy az ember meg tudja emészteni a látottakat, annál is inkább, mert a látogatók egymást tapossák a képek előtt.

Caravaggio (1571-1610) itáliai festő, ellenezte a bibliai témák hagyományos, eszményített értelmezését, modelljeit az utcáról szerezte és a vallásos jeleneteket, életszerűen festette meg. Már a Szent Máté életéről szóló három festménye (1600-1601) is szenzációt keltett, s később olyan mesterművek követték, mint az Emmausi vacsora vagy a Mária halála. Rövid pályafutása ellenére jelentős életművet hagyott hátra, és utat mutatott követőinek, a caravaggistáknak.

Botrányos életet élt. Viharos életének sok eseményét az utókor rendbiztosi jegyzőkönyvekből ismeri. Rendszeresen keveredett különböző verekedésekbe, botrányokba, 1606. május 29-én egy verekedéssé fajult vitában megölte Ranuccio Tomassonit, a tanúk szerint önvédelemből. Ő maga is megsebesült. Ebben az esetben a pártfogók sem segíthettek, s Caravaggióknak menekülnie kellett.

Közben sorra festette remekműveit, verekedett és festett. Bebörtönözték menekült és festett. Fantasztikus tehetség volt. Egyszer menekülés közben egy fogadóban rajtaütöttek üldözői és súlyosan megsebesítették. Felgyógyulása után, 1610 nyarán a pápai kegyelemben reménykedve útnak indult Rómába. Hajója kikötött Porto Ercolában, ahol letartóztatták. Mire kiengedték, a hajója már elindult, és ő megpróbálta a tengerparton utolérni. Halálának okáról sok teória keletkezett, a legvalószínűbb a malária. Annyi bizonyos, hogy 1610. július 18.-án a tengerparton, teljesen magára hagyatva halt meg. A pápa kegyelmet közlő levele két nap múlva érkezett meg. Nemrégiben egy barlangban, festménytartója mellett megtalálták csontjait.

Művei hallhatatlan remekművek. Első egész alakos képe is feltűnést keltett, hiszen a *Bűnbánó*

Magdolnát nem a megszokott pátosszal vagy érzékiséggel keltette életre. Caravaggio Magdolnája egy szomorú, magába roskadt parasztlány, aki sírva üldögél a nem rá illő cifra ruhában. Csendéletei is elűtöttek az addig elfogadottól. A *Gyümölcsös kosárban* féregrágtá, közönséges gyümölcsök vannak minden csillogás, előkelőségek nélkül. Egyik remekműve a *Diadalmas Ámor*, amely utolsó mitológiai tárgyú képe. Nem a megszokott duci puttót festi le, hanem egy valódi fiút provokatív meztelenségében. A kép egyszerre árulkodik mind a festő, mind a megrendelő, Vincenzo Giustiniani márkii homoerotikus vonzódásáról. *Szent Péter kivégzését* a maga valóságában festette meg, olyan mocskos lábakat addig még egyetlen festő, sem mert lefesteni. Nem véletlenül volt festményéről az, az elítélő vélemény: „bűdös”, hiszen szinte érezni a hóhérok izzadságszagát.

Caravaggiót egyházi részről nem elsősorban megbotrányozó életvitele, hanem vallásos témájú képei miatt támadták, amelyek oka - nem utolsó sorban - a modellnek felkért személyek kiléte volt. Caravaggio képein a kor embere felismerte az utcai csavargót, a prostituáltat és a római éjszakai élet több ismert figuráját. A legnagyobb botrányt a *Mária halála* című képpel kavarta. Nem elég, hogy Krisztus anyjának halálát minden pátosz nélkül a legnagyobb realizmussal ábrázolta, felpuffadt hassal, elszíneződött lábakkal, és a helyszín is egy szegényházhoz hasonlít, hanem ráadásul a modellnek felkért nő Róma egyik legismertebb prostituáltja. Természetesen az egyházi megrendelők visszautasították.

Canaletto nem sokat törődött a barokk lángoló-dübörgő lendületével. A színházi díszletfestőként induló fiatal piktór római tartózkodása alatt leste el a látképkészítés fogásait a helyi holland művészek befolyása alatt dolgozó urbinói mesterétől.

Az ifjú Canaletto elvitte a kiforrott északi naturalizmus szellemét a büszke arisztokrata köztársaságba, Velencébe. Gondos természeti megfigyeléseit a *camera obscura* segítségével tökéletesítette.

Az eredmény precíz, realisztikus seregszemle a lagúnák városának nagyszerű pompájáról, az éles fényű itáliai nap alatt kirajzolódó palotahomlokzatokról, a középkori hidak költői íveiről, a kanálisokon sikló gondolákról, a vízben tükröződő épületekről és a sürgő-forgó velenceiekről.

Lejegyezte: Gregor Ica

